

doi: 10.15407/ukrbotj74.06.574

Нові локалітети *Iris sibirica* (*Iridaceae*) у Львівській області

Марія М. СЕНІВ, Лідія О. ТАСЕНКЕВИЧ

Львівський національний університет ім. Івана Франка

вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна

romanivmarichechka@gmail.com

tasenkevich@gmail.com

Seniv M.M., Tasenkevych L.O. **New localities of *Iris sibirica* (*Iridaceae*) from Lviv Region.** Ukr. Bot. J., 2017, 74(6): 574–577.

Ivan Franko Lviv National University

4, Hrushevski Str., Lviv 79005, Ukraine

Abstract. Three new localities of vulnerable *Red Book of Ukraine's* species *Iris sibirica* L. (*Iridaceae*) have been found in damp meadows near Naditychi village (Mykolaiv District, Lviv Region). Two of those sites are occupied by *Lysimachio vulgaris-Filipenduleto ulmariae* Balátová-Tuláčková 1978 and one – by *Valeriano-Filipenduleto* Siss. in Westh. et al. 1946. Of 13 locations of *I. sibirica* known to this time from literature and herbarium collections for Lviv Region, only 5 were recently confirmed. Decrease in their number is caused by drainage and plowing of damp meadows, as well as by excavation of rhizomes and picking flowers for bouquets. To protect *I. sibirica* near Naditychi, establishment of reserve is proposed. A schematic map of new sites as well as information on the status of populations are provided.

Keywords: *Iris sibirica*, vulnerable species, new localities, village Naditychi

Вивчення поширення та стану популяцій видів, внесених до "Червоної книги України", – одне з найважливіших созологічних завдань на сучасному етапі досліджень по збереженню фіторізноманіття в Україні.

Iris sibirica L. (*Iridaceae*) внесений до "Червоної книги України" у категорію вразливий (VU) (Melnyk et al., 2009). Цей вид поширений в Європі: у Франції, на півночі Італії, у Швейцарії, Австрії, Чехії, Словаччині, Німеччині, Угорщині, Польщі, Румунії, Болгарії, країнах колишньої Югославії, на півночі Туреччини, в Білорусі, Естонії, Латвії, Литві, Молдові, Україні, європейській частині Російської Федерації; в Азії: Вірменії, Азербайджані, в південно-західній частині Західного й Східного Сибіру, в Монголії (Tsvelev, 1979; Webb, 1980; Doronkyn, 1987).

Созологічний статус *I. sibirica* неоднаковий у різних частинах його ареалу, зокрема в сусідніх з Україною країнах. Так, у Польщі й Словаччині вид є вразливим (Mitka et al., 2008; Turis et al., 2014),

у Білорусі – потенційно вразливим (категорія IV) (Morozova, 2005), в Угорщині – zagrożений (EN) (Takács, 2015), у Румунії й Молдові – поза загрозою (<http://www.kew.org/>, Lista speciilor..., 2002).

На території України *I. sibirica* найчастіше трапляється в Поліссі, Лісостепу й карпатському регіоні. Його поодинокі оселища підтверджені Д.С. Подорожним – автором детального дослідження сучасного стану поширення виду в Україні – в Степовій зоні й Гірському Криму (Podorozhnyi, 2012).

Із 125 місцезнаходжень виду, позначених на карті в "Червоній книзі України", для Львівської обл. вказуються 13 локалітетів. Із них Д.С. Подорожним було підтверджено лише п'ять: у Золочівському р-ні між селами Кругів і Верхобуж, у Дрогобицькому – на околиці с. Ролів, у Буському – на південно-західних і південних околицях с. Полоничі, на правому березі р. Полтви, і в Кам'янсько-Бузькому р-ні поблизу с. Колоденці.

Решту місцезнаходжень, наведених у літературі, або інформація про які збереглась у фондах гербаріїв, імовірно, можна вважати зниклими (рис. 1).

© М.М. СЕНІВ, Л.О. ТАСЕНКЕВИЧ, 2017

1 – ◆
2 – ■

Рис. 1. Поширення *Iris sibirica* у Львівській обл.: 1 – знайдені нові локалітети, 2 – такі, що підтверджені Д.С. Подорожним (Podorozhniy, 2012)

Fig. 1. Distribution of *Iris sibirica* L. in Lviv Region: 1 – new localities, 2 – localities confirmed by Podorozhniy (2012)

Під час експедиційних досліджень у травні 2016 р. в околицях с. Надітичі Миколаївського р-ну Львівської обл. нами було виявлено два нових оселища *I. sibirica* на відстані приблизно 1 км одне від одного.

Перше місцезнаходження – перезволожена лука, яка займає територію у вигляді смуги розміром 0,2 × 0,7 км поблизу автошляху М06. Популяція налічує 32 клони, серед яких переважають рослини генеративного стану. Виявлена популяція *I. sibirica* приурочена до угруповання класу *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937 порядку *Molinietalia* W. Koch. 1926 союзу *Calthion palustris* R. Tx. 1937, ass. *Valeriano-Filipenduletum* Siss. in Westh. et al. 1946 (Matuszkiewicz, 2001).

Друге – виявлено на заплавної терасі р. Дністер, на вологій заболоченій луці поблизу залізничної колії, на площі приблизно 50 м². Дана природ-

на популяція *I. sibirica* налічує понад 520 клонів та 300 поодиноких особин. Популяція на сьогодні перебуває в задовільному стані в типових умовах і приурочена до угруповання класу *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937 порядку *Molinietalia* W. Koch. 1926 союзу *Calthion palustris* R. Tx. 1937, ass. *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum ulmariae* Balátová-Tuláčková 1978 (Hájková, 1978).

Під час повторного обстеження території в 2017 р. було виявлено третє місцезнаходження *I. sibirica*, оточене з трьох боків заростями кущів. На ділянці луки *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum ulmariae* площею 100 × 50 м налічується понад 2,5 тис. генеративних особин виду (рис. 2).

Тут також був відзначений ще один вид, внесений до "Червоної книги України", – *Fritillaria meleagris* L.

Рис. 2. Найчисельніша популяція *Iris sibirica* в околицях с. Надітичі Львівської обл.
 Fig. 2. The largest population of *Iris sibirica* in the vicinity of Naditychi village, Lviv Region

Попри те, що на даний час популяції *I. sibirica* досить молоді й чисельні, загрозою для них є масове збирання квітів для букетів, викопування особин для подальшого пересадження, викошування, осушення заплавлених лук. Одним із шляхів збереження та охорони популяцій виду в околицях с. Надітичі має бути створення заказника загальнодержавного значення.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Doronkyn V.M. *Iridaceae*. In: *Flora Sibiri. Araceae-Orchidaceae*. Eds L. Malyshev, H. Peshkova, Novosibirsk: Nauka, 1987, pp. 113–125. [Доронькин В.М. Семейство *Iridaceae* – Косатиковые. В кн.: *Флора Сибири. Araceae-Orchidaceae*. Ред. Л. Малышев, Г. Пешкова, Новосибирск: Наука, 1987, с. 113–125].
- Hájková P., Hájek M. TDF13 *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum ulmariae* Balátová-Tuláčková 1978. In: *Vegetation of the Czech Republic. 1. Grassland and Heathland Vegetation*. Ed. M. Chytrý, Praha: Academia, 2007, pp. 276–278.
- Lista speciilor de animale și plante, incluse în Cartea Roșie ediția a doua*, а. 2002, available at: <https://goo.gl/jTYT-VG> (accessed 12 April 2017).
- Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski*, Warszawa: Wydaw. Naukowe PWN, 2001, 538 pp.
- Melnyk V.I., Baranskyi O.R., Honcharenko V.I., Kuzyarin O.T., Podorozhnyi D.S. *Iris sibirica* L. In: *Chervona knyha Ukrainy. Roslynni svit (Red Data Book of Ukraine. Plant Kingdom)*. Ed. Ya.P. Didukh, Kyiv: Globalkonsalting, 2009, pp. 132. [Мельник В.І., Баранський О.Р., Гончаренко В.І., Кузярін О.Т., Подорожний Д.С. *Iris sibirica* L. В кн.: *Червона книга України. Рослинний світ*. Ред. Я.П. Дідух, Київ: Глобалконсалтинг, 2009, с. 132].
- Mitka J., Oklejewicz K., Szewczyk M., Pawelec J. Kosaciec syberyjski *Iris sibirica* L. In: *Czerwona Księga Karpat Polskich*. Eds Z. Mirek, H. Piękoś-Mirkowa, Kraków, 2008, pp. 436–438.
- Morozova T.K. *Iris sibirica* L. In: *Krasnaya kniga Respubliki Belarus: Redkie i nakhodyashchiesya pod ugrozoy ischeznoveniya vidy dikorastushchikh rasteniy*. Ed. G.P. Pashkov, Minsk: BelEn, 2005, pp. 222–224. [Морозова Т.К. *Iris sibirica* L. В кн.: *Красная кни-*

га Республики Беларусь: Редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды дикорастущих растений. Ред. Г.П. Пашков, Минск: БелЭн, 2005, с. 222–224].

Podorozhniy D.S. *Introduktsiya roslin*, 2012, 1: 29–36. [Подорожний Д.С. Географічне поширення *Iris sibirica* L. в Україні. *Інтродукція рослин*, 2012, 1: 29–36].

Takács A., Nagy T., Salamon-Albert É., Molnár V. A. The Wildflower of the Year 2014 in Hungary: Siberian flag (*Iris sibirica* L.). *Kitaibelia*, 2015, 20(2): 268–285.

Tsvelev N.N. *Iridaceae*. In: *Flora evropeyskoy chasty SSSR*. Eds A.A. Fedorov, Yu.D. Husev, Leningrad: Nauka, 1979, vol. 4, pp. 292–311. [Цвелев Н.Н. Семейство *Iridaceae* – Касатиковые. В кн.: *Флора европейской части СССР*. Ред. А.А. Федоров, Ю.Д. Гусев, Л.: Наука, 1979, т. 4, с. 292–311].

Turis P., Kliment J., Feráková V., Dítě D., Eliáš P., Hrivnák R., Košťál J., Šuvada R., Mráz P., Bernátová D. Red List of vascular plants of the Carpathian part of Slovakia. *Thaiszia – J. Bot.*, 2014, 24(1): 35–87.

Webb D.A. *Iris* L. In: *Flora Europaea. Alismataceae to Orchidaceae*. Eds T.G. Tutin, V.H. Heywood, N.A. Burges, D.M. Moore, D.H. Valentine, S.M. Walters, Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1980, vol. 5, pp. 87–92.

Рекомендує до друку
І.А. Коротченко

Надійшла 11.04.2017

Сенів М.М., Тасенкевич Л.О. **Нові локалітети *Iris sibirica* (*Iridaceae*) у Львівській області.** Укр. бот. журн., 2017, 74(6): 574–577.

Львівський національний університет
ім. Івана Франка
вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна

На вологих луках біля с. Надітичі (Миколаївський р-н, Львівська обл.) виявлено три нових місцезнаходження вразливого виду з "Червоної книги України" – *Iris sibirica* L. (*Iridaceae*). У двох з цих оселищ у рослинному покриві переважають угруповання асоціації *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum ulmariae* Balátová-Tuláčková 1978, а в одному – *Valeriano-Filipenduletum* Siss. in Westh. et all. 1946. Із 13 локалітетів *I. sibirica*, відомих досі з літератури та гербарних колекцій для Львівської обл., лише п'ять нещодавно були підтвержені. Зниження їхньої кількості спричинене дренажем і виорюванням вологих луків, а також викопуванням кореневищ і збиранням квітів. Для захисту *I. sibirica* біля с. Надітичі пропонується створити загальнодержавний заказник. Подається картосхема розташування нових місцезнаходжень; наведено відомості про стан популяцій.

Ключові слова: *Iris sibirica*, рідкісний вид, нові локалітети, село Надітичі

Сенів М.М., Тасенкевич Л.А. **Новые локалитеты *Iris sibirica* (*Iridaceae*) во Львовской области.** Укр. бот. журн., 2017, 74(6): 574–577.

Львовский национальный университет
им. Ивана Франко
ул. Грушевского, 4, Львов 79005, Украина

На влажных лугах вблизи с. Надитычи (Николаевский р-н, Львовская обл.) обнаружены три новых местонахождения вида из Красной книги Украины – *Iris sibirica* L. (*Iridaceae*). В двух из них преобладают сообщества ассоциации *Lysimachio vulgaris-Filipenduletum ulmariae* Balátová-Tuláčková 1978 и в одном – *Valeriano-Filipenduletum* Siss. in Westh. et all. 1946. Из 13 локалитетов *I. sibirica*, известных до сих пор из литературы и гербарных коллекций для Львовской обл., только пять были недавно подтверждены. Уменьшение их количества вызвано дренажом и вспашкой влажных лугов, а также выкапыванием кореневищ и сбором цветущих растений. Для защиты *I. sibirica* в окрестностях с. Надитычи предлагается создать общегосударственный заказник. Дана схематическая карта новых местонахождений, а также приводится информация о статусе популяций.

Ключевые слова: *Iris sibirica*, редкий вид, новые локалитеты, село Надитычи